

проблеми формування мовно-мовної особистості на основі національно-культурного спадщини українського народу. Розглянуто проблему формування мовної компетентності особистості, шляхи та засоби формування національно-мовної особистості на уроках української мови, висвітлено особливості вибору лінгвістичного матеріалу на початковому етапі вивчення української мови з метою виховання мовної особистості, розкрито лінгводидактичні основи національно-мовного виховання особистості засобами українського фольклору.

Ключевые слова: мовна особистість, освіта, соціокультурні функції освіти, культура мови, мовна культура, мовна особистість, мовна особистість, традиції, середовище, фольклор, дитячий фольклор.

O. Shramko

SOCIAL AND PEDAGOGICAL SIGNIFICANCE OF THE UKRAINIAN LANGUAGE IN THE FORMATION AND DEVELOPMENT OF PERSONALITY

The article deals with the relevant problems of pupils language education, aspects of history, culture and education interaction. Socio-cultural functions of education, the problem of individual's language and speech forming based on national and cultural heritage of Ukrainian people are defined. The issue of a linguistic personality education, the features of selecting linguistic material for the Ukrainian language on the initial stage of studying, personality linguistic competence forming, the ways and means of forming national and linguistic personality on Ukrainian language lessons, lingua-didactic basis of an individual national and linguistic education by means of Ukrainian folklore are examined.

Key words: language, education, social and cultural education functions, speech culture, language culture, linguistic personality, speech personality, traditions, environment, folklore, children's folklore.

УДК 372.461 – 057.874:37=161.2

Н.М. Сіранчук

ФОРМУВАННЯ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ У РУСЛІ КОНЦЕПЦІЇ РОЗВИВАЛЬНОГО НАВЧАННЯ

У статті висвітлено позитивні та негативні аспекти формування лексичної компетентності молодших школярів у руслі концепції розвивального навчання. Проаналізовано сучасні психолого-педагогічні концепції розвивального навчання в початковій школі.

Ключові слова: лексична компетентність молодшого школяра, психологічні основи розвивального навчання, дидактичні умови та принципи розвивального навчання, розвиток відчуття мови.

Постановка проблеми, її зв'язок з важливими завданнями. Мета державної освітньої політики полягає у створенні умов для розвитку особистості й творчої самореалізації кожного громадянина України, вихованні покоління людей, здатних ефективно працювати і навчатися протягом життя. Світові тенденції модернізації загальної середньої освіти характеризуються тим, що знання перестають бути головною метою навчання, натомість пріоритетного значення надають формуванню в учнів здатності користуватися знаннями, застосовувати їх у різноманітних життєвих ситуаціях. Посилення діяльнісного компонента змісту освіти актуалізує необхідність формувати у молодших школярів ключові та предметні компетентності, необхідні для їхньої життєдіяльності. Дослідження формування лексичної компетентності в учнів початкових класів розглядається в контексті проблем шкільної мовної освіти в Україні, головними аспектами якої є забезпечення пріоритету української мови як державної, створення умов для розвитку особистості школяра з перших років навчання, оскільки саме в цей час закладається основа життєтворчості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Багатоаспектність і складність проблеми формування лексичної компетентності в молодших школярів зумовили її розгалуженість: вивчення проблем мовної прагматики, аналіз цілей, мотивів, настанов учасників комунікації, які суттєво визначають особливості мовленнєвого продукту (Г. Богданович, В. Бондарко, А. Вежбицька, Є. Верещагін, Т. Винокур, М. Всеволодова, І. Голубовська, Ю. Караулов, В. Кононенко, В. Костомаров, В. Красних, О. Кубрякова, Л. Мацько, О. Митрофанова, Н. Озерова, Р. Ратмайр, О. Шмельов та ін.); збагачення словникового запасу учнів на різних етапах мовленнєвого розвитку (Н. Гавриш, Н. Голуб, Л. Кулибчук, Т. Коршун, В. Тихоша та

ін.); культура мовлення (Н. Бабич, Б. Головін, О. Горошкіна, В. Костомаров, Л. Мацько та ін.); психологічні засади розвитку мовлення (Л. Виготський, М. Жинкін, І. Зимня, О. Леонтєв, О. Лурія, І. Синиця); функціонування текстів художнього стилю (Л. Варзацька, О. Караман, Л. Мацько, В. Мельничайко, М. Пентилюк та ін.); розроблення мовного компонента загальноосвітньої підготовки учнів (О. Біляєв, М. Вашуленко, Л. Мацько, Н. Пашківська, М. Пентилюк, К. Плиско, О. Хорошковська та ін.); комунікативний аспект вивчення мови (А. Богуш, Л. Варзацька, Н. Гавриш, В. Капінос, Т. Котик, С. Караман, Т. Ладиженська, В. Мельничайко, М. Пентилюк, К. Пономарьова, Л. Попова, М. Стельмахович та ін.). Більшість авторів цих досліджень має спільну позицію щодо необхідності збагачення особистості дитини цінними духовно-художніми враженнями, емоційністю сприйняття навколишнього світу, розвитком її мовлення, творчою самореалізацією.

Мета статті – висвітлити теоретичні аспекти формування лексичної компетентності молодших школярів у руслі концепції розвивального навчання. Проаналізувати сучасні психолого-педагогічні концепції розвивального навчання в початковій школі, актуальні аспекти теорії закономірностей засвоєння рідного мовлення (Л. Федоренко, І. Старагіна).

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих результатів. Теорію освітніх компетенцій і компетентностей молодших школярів обґрунтовано в роботах Н. Бібік, О. Савченко, С. Трубаčeвої та ін. Методичні аспекти проблеми висвітлено у публікаціях М. Вашуленка, І. Гудзик, К. Пономарьової. Загальний аналіз сутності поняття "компетентність", порівняльну характеристику ключових компетентностей у європейських освітніх системах здійснили О. Овчарук, О. Пометун, О. Локшина. Культурологічну концепцію змісту освіти з визначенням у ній ролі й місця ключових і предметних компетенцій та компетентностей розроблено В. Краєвським і А. Хуторським. Теорію ключових компетенцій у шкільній освіті викладено в працях зарубіжних педагогів М. Алексєєвої, І. Зимньої, А. Маркової, І. Сергєєва, В. Сєрікова, С. Шишова та ін.

Наукове бачення *мовленнєвої компетенції* як виявлення вміння використовувати мовні засоби для побудови і розуміння тексту за навчальних умов, що допускають абстрагування від тих чи інших особливостей, обов'язкових для комунікативного застосування мовлення, а також науковий погляд на *лексичну компетентність*, яка передбачає певний запас слів у межах вікового періоду, адекватне використання лексем, доречне вживання образних виразів, приказок, прислів'їв, фразеологічних зворотів, дають підстави стверджувати, що *лексична компетентність* охоплює спеціально структуровану систему лексикологічних знань, умінь, навичок і ставлень, які набуває учень у процесі навчання. Лексична компетентність – це актуальні прояви мовленнєвої компетенції у комунікативній творчій діяльності, суспільному житті тощо. Зміст поняття "компетентність" охоплює не лише мотиваційний, когнітивний, технологічний компоненти, а й рефлексивний, етичний, поведінковий.

Отже, згадані вище аспекти створюють підґрунтя для формування лексичної компетентності в учнів початкових класів, тобто тієї компетентності, що надає можливість майбутньому поколінню підвищити рівень українського літературного мовлення.

Під *лексичною компетентністю молодшого школяра* ми розуміємо здатність учня до мотиваційної, когнітивної, практичної, рефлексивної та поведінкової лексичної діяльності з опорою на наявність певного запасу слів у межах вікового періоду, адекватне використання лексем, доречне вживання образних висловів, приказок, прислів'їв, фразеологічних зворотів.

Мотиваційна лексична діяльність молодшого школяра об'єднується у три взаємопов'язані групи діяльностей:

– *Безпосередньо-спонукальна мотиваційна діяльність*, що базується на емоційних проявах особистості, на позитивних чи негативних емоціях: яскравість, новизна лексичного матеріалу; цікаве викладання лексичного матеріалу, привабливість особистості вчителя; бажання отримати похвалу, нагороду (за виконане завдання), побоювання отримати негативну оцінку, покарання, страх перед учителем, батьками, небажання бути об'єктом обговорення в класі тощо.

– *Перспективно-спонукальна мотиваційна діяльність*, що ґрунтується на розумінні значущості лексичних знань української мови як навчального предмета. Усвідомлення того, що від багатства лексичного запасу й умінь активно і вдало ним користуватись залежить якість мовлення особистості й успішність її спілкування з іншими людьми (вступ до інституту, вибір професії тощо), сподівання на отримання в перспективі нагороди, розвиток почуття обов'язку й відповідальності.

– *Інтелектуально-спонукальна мотиваційна діяльність*, підґрунтям якої є отримання задоволення від самого процесу пізнання; інтерес до лексичних знань, допитливість, намагання розширити свій культурний рівень, оволодіти лексичними уміннями і навичками, захопленість самим процесом вирішення навчально-пізнавальних завдань.

Когнітивн лексична діяльність молодшого школяра спрямована на збагачення словника, тобто засвоєння нових слів та нових значень слів, що раніше учням були не відомі; *уточнення словника*, тобто поглиблення розуміння вже відомих слів, з'ясування відтінків у значенні між синонімами, добір антонімів, аналіз багатозначності; *активізація словника*, тобто використання якомога більшої кількості слів у мовленні кожного учня, введення слів у речення, засвоєння сполучуваності слів з іншими словами, використання їх у конкретному тексті; *вилучення нелітературних слів*, що вживаються іноді молодшими школярами, виправлення помилок у наголошуванні та вимовлянні слів.

Практична лексична діяльність молодшого школяра спрямована на накопичення в пам'яті учнів значної кількості слів з усвідомленням усіх відтінків їхнього значення та експресивного забарвлення; формування вмінь активно користуватися власним словниковим запасом, тобто швидко й точно добирати слова для побудови речень і текстів.

Рефлексивна лексична діяльність молодшого школяра націлена на аналіз учнями явищ власної мовленнєвої діяльності, коректування, вдосконалення власних висловлювань. З-поміж основних рефлексивних процесів важливими є: самостійне знаходження своїх лексичних помилок і знаходження лексичних помилок у текстах товаришів, критична самооцінка лексики власного мовлення й оцінка мовлення інших учнів, інтерпретація власного мовлення й інтерпретація інших зразків мовлення.

Поведінкова лексична діяльність молодшого школяра спрямована на активне користування власним словниковим запасом і слідкуванням за чистотою українського мовлення у спілкуванні з однолітками, вчителями, батьками, колективом; формування здатності долати мовленнєві стереотипи, передбачати мовленнєві ситуації (див. рис. 1).

Отже, поняття "лексична компетентність молодшого школяра" значно ширше за поняття "знання, уміння та навички з лексики", оскільки концентрує у собі спрямованість особистості (мотивацію, ціннісні орієнтири тощо), її здатність долати стереотипи, передбачати мовленнєві ситуації, гнучкість мислення; характер – самостійність, цілеспрямованість, вольові якості. Лексична компетентність молодшого школяра є однією із інтегративних якостей особистості учня, яка дає змогу свідомо і творчо впливати на власне мовлення, розвивати свою індивідуальність, досягати успішної, оптимальної життєдіяльності.

Поняття розвивального навчання в останні десятиліття набуло особливої актуальності. Його використовують у психологічній, педагогічній і методичній літературі. І це не випадково. Проблема розвивального навчання стала об'єктом пильної уваги вчених і практиків згідно з вченням Л. Виготського про зони найближчого і актуального розвитку дитини.

Про взаємозв'язок процесів навчання і розвитку, їхню співвіднесеність зауважував ще в тридцяті роки Л. Виготський і виокремив це як проблему психологічну, проте вона отримала свою конкретизацію в другій половині ХХ ст. (Л. Занков, Д. Ельконін, В. Давидов, І. Якиманська, Н. Чуприкова).

Теорія формування знань та вмінь на основі поетапного засвоєння розумових дій і теорія управління пізнавальною діяльністю учнів (П. Гальперін, Н. Талізін) істотно вплинули на лінгводидактику і методику викладання української мови. Щодо двох офіційно визнаних сьогодні освітніх систем (окрім традиційної) в початковій школі – системи Ельконіна-Давидова і системи Занкова – вони відображають два підходи до вирішення питань розвивального навчання. Саме ці два напрями в психології розвитку, представниками яких є Д. Ельконін і В. Давидов – з одного боку, і Л. Занков та його послідовники – з іншого [1; 3; 4; 5] є показниками стратегічних напрямів щодо вдосконалення початкової освіти. Створені ними системи навчання містять істотні відмінності в розробленні ідей розвивального навчання, передбачають різні шляхи досягнення певної мети. Проте діяльнісний підхід є визначальним щодо питань навчання і розвитку, а отже, ідеї цих двох напрямів є актуальними для методики навчання мови. Для вирішення методичних проблем оновлення змісту освіти, а також організації процесу навчання рідної мови ми визначаємо ті загальні моменти, які характерні для обох систем. Такі загальні ланки в процесі розвитку можуть вважатися доведеними психолого-педагогічними закономірностями, на основі яких можемо формулювати принципи і обґрунтовувати методи мовленнєвого розвитку молодших

школярів.

Рис 1. Модель лексичної компетентності молодшого школяра

Дослідження, що впроваджувалось під керівництвом Ельконіна-Давидова, було психологічним і спрямованим передусім на те, щоб "встановити, які психологічні новоутворення можуть виникнути в період молодшого шкільного віку" [2]. Дидактична основа теорії Л. Занкова та його послідовників уможливило наблизити її висновки до методичного вирішення проблем визначення змісту, методів і форм організації розвивального навчання рідної мови. Щодо вивчення української мови, то теорія Ельконіна-Давидова реалізована в програмі та підручниках для початкової школи І. Старагіної, Н. Сосницької, О. Перепелициної [8], а теорія Л. Занкова – у працях П. Зінченко, В. Репкіна, Г. Середи.

Для з'ясування методичних аспектів формування лексичної компетентності, обумовленої названими двома системами, звернемося до аналізу праць за системою розвивального навчання (П. Зінченко, В. Репкіна, Г. Середи), яку скорочено будемо називати далі як *теорія Занкова*.

Головним завданням у системі навчання Занкова проголошено загальний розвиток, який розуміємо як розвиток розуму, волі, почуттів учнів, що є психологічною основою засвоєння ними знань, умінь і навичок. Характерною рисою такого розвитку є збільшення ваги теоретичних знань, навчання на високому рівні труднощів. Окреслимо, що в теорії Занкова мовний курс в початкових класах розглядають не як пропедевтичний, а як початковий ступінь збагачення школярів знаннями, це передбачає системне формування знань, умінь і навичок.

Позитивним є введення таких понять, як *мовлення, речення, текст, слово, словосполучення*. Проте

акцентуємо увагу на тому, що важливими є такі граматичні поняття як прислівник, другорядні члени речення (означення, додаток, обставина), види зв'язку в словосполученні, складносурядне і складнопідрядне речення тощо. Таким чином, накопичення теоретичних знань відбувається шляхом засвоєння граматичних понять. Вважаємо, що необхідно збільшити частину мовленнєвознавчих понять і на їхній основі формувати лексичну компетентність молодших школярів.

Як було зазначено, вимоги до знань та вмінь у програмах з рідної мови в теорії Л.Занкова не перераховано і немає їхнього розподілу за роками. Цитата про те, що "робота з розвитку мовлення не має бути штучною і формальною" безперечно, але практичний досвід виявляє, що вчитель не має чіткого формулювання мети щодо мовленнєвого, лексичного розвитку. Наголошуючи про важливість формування лексичної компетентності, автори постійно спираються на декларативність: потрібно прагнути; важливо проводити роботу; важливо виявити творчу ініціативу тощо. В експериментальних матеріалах не акцентовано увагу на роботі щодо культури мовлення. Але головне заперечення, звичайно, викликає теза про те, що перед написанням твору "не повинно бути підготовчої роботи" (плану, переказу, зачитування зразків тощо.). Безперечно, на практиці все значно складніше, учителі проводять іноді підготовчу роботу на інших уроках, але тут постає інша проблема – проблема уроку, його типу – навчального або контрольного.

У викладенні теоретичних понять відповідно до теорії Л. Занкова відзначимо непослідовність. Так, поняття *мовлення, текст, речення* на початку висвітлені, але впродовж трьох років навчання до них (згідно з програмою) не повертаються. Таким чином, зауважимо відсутність системи формування лексичної компетентності в змісті навчання за експериментальними матеріалами Л.Занкова. Граматикоцентричний підхід до навчання мови спричинив посилення ролі граматичних відомостей і зашкодив відомостям щодо формування лексичної компетентності. Семантика мовних одиниць практично не вивчається. За усіх позитивних моментів, закладених в експериментальних матеріалах В. Репкіна, Г. Середи, констатуємо відсутність системи розвитку мовлення, що адекватно відповідала б завданням розвивального навчання.

Програма з української мови за системою розвивального навчання Ельконіна-Давидова 1-4 класи (І. Старагіна, Н. Сосницька, О. Перепелицина), згідно з якою зміст розвивального навчання складає система наукових понять, надає більше можливостей для формування лексичної компетентності й мовленнєвознавчих понять, засвоєння яких дозволило б учням самостійно і усвідомлено знаходити способи розв'язання пізнавальних і практичних мовленнєвих завдань стосовно слова, речення, тексту [8].

Методична інтерпретація психологічного підходу Ельконіна-Давидова видається нам складною, особливо щодо питання формування лексичної компетентності дитини, оскільки першочерговою вважається проблема формування орфографічної грамотності, а це є суперечністю щодо комунікативного підходу до навчання рідної мови, який останнім часом набув важливості в методиці навчання української мови. Ціла низка запитань, розділів і тем курсу залишається поза увагою авторів програми. Позитивним для нас аспектом є виокремлення слова як особливого об'єкту дії та вивчення. Діти знайомляться з номінативною функцією слова, вчать виокремлювати його з потоку мовлення, опановують звукову і графічну модель, з'ясовують співвідношення між формою і змістом словесного знака. Однак помітним є те, що принцип побудови орфографічної дії знижує розвивальний ефект щодо розвитку лексичної компетентності, особливо таких видів мовленнєвої діяльності, як говоріння (доречне вживання лексем) та аудіювання. Слово як номінативна одиниця мови перебуває у центрі всього курсу, проте, його розглядають ніби поза системою мови, у відриві від інших її одиниць — словосполучення, речення й тексту. Негативно оцінюємо той факт, що, згідно з програмою поняття "мовлення" стає об'єктом вивчення лише в 4 класі. Саме тоді вводяться поняття "висловлювання", "текст", а також "речення" і "словосполучення". Це викликає занепокоєння, оскільки система мовлення засвоюється надто пізно.

Позитивно оцінюючи цю програму, ми цілком погоджуємося з теоретичними позиціями В. Давидова, проте не можемо вважати проблему формування комунікативної компетентності вирішеною в межах сучасних програм із розвивального навчання. Лексикоцентрична позиція тут набуває гіпертрофованої форми, хоча і усвідомлюємо, що автори чітко витримують проголошені принципи. Через це програма видається логічно побудованою, оскільки формує "змістове уявлення про слово як мовний знак і його місце в системі одиниць мови різного рівня".

Нам імпонує системний підхід до вивчення мови, який згідно з традиційною програмою, висвітлено найбільш послідовно. Особливо важливим видається твердження щодо врахування такої закономірності в засвоєнні мовлення, як важливість *розвитку відчуття мови*. Обґрунтовані Л. Федоренко, І. Старагіною принципи розвитку відчуття мови; розуміння мовних значень тощо тепер закріплені в програмі і проголошуються як розвивальні принципи: "глибоке, усвідомлене проникнення у світ мовних значень і засобів їхнього вираження сприяє інтенсивному розвитку відчуття мови, яке стає одним із важливих чинників розвитку мовлення". Розглядаємо це положення як визначальне щодо розв'язання завдань формування лексичної компетентності молодших школярів. Для нас це найважливіший принцип, який і визначає розвивальний ефект програми з української мови за системою Ельконіна-Давидова, оскільки він відповідає закономірностям засвоєння рідної мови (І.Старагіна). Функціональність програм щодо розвивального навчання доведена часом і практикою навчання українських та російських шкіл. Проте проблему формування та розвитку лексичної компетентності, на нашу думку, не можна вважати розробленою належним чином.

Так, є небезпека, що рання формалізація в процесі навчання рідної мови стримує процес розвитку лексичної компетентності дитини, оскільки не розвиває творчі мовленнєві здібності, а зводить все до практики орфографічної грамотності, заучування дій за зразком, коли вже потрібно "перенесення" їх на інший ґрунт для формування творчих здібностей. Це стосується і проблеми мовленнєвого розвитку учнів. Формалізація виправдовує себе на першому ступені навчання, коли дитина опановує алгоритми породження мовлення, тобто, осмислює їх, оскільки ці алгоритми склалися з розвитком її мовлення і в попередній період. Проте усвідомлення етапів породження мовлення, усвідомлення структури мовлення, тексту — це дуже важливий, але не завершальний етап в оволодінні рідною мовою і формуванні навичок використання її у мовленні. На основі алгоритмів пізніше формуються творчі вміння і навички дитини, а це вже виходить за межі підходу, проголошеного послідовниками Ельконіна-Давидова. Важливість їхньої системи беззаперечна, експериментальна технологія розвивального навчання відіграє і досі свою позитивну роль в реформуванні системи навчання мови в початковій школі. Проте життя не стоїть на місці і вимагає нових підходів, щоб повністю забезпечили розвиток мовленнєвих мислительних здібностей учнів.

Нам імпонує характерна риса системи Ельконіна-Давидова – її спрямованість на розвиток теоретичного мислення. Проте, як свідчить практика і як доводять дослідження, цього недостатньо, оскільки формування теоретичного і емпіричного мислення тісно пов'язані з розвитком усіх сторін психіки дитини, а значить, і з розвитком її розуму, волі і почуттів [4, с. 121]. Цю думку Л. Занкова послідовно розвиває у своїх працях І. Якиманська, яка справедливо стверджує, що навчальна діяльність повинна не лише сприяти оволодінню теоретичними знаннями, але й "покликана забезпечити формування у школярів практичних умінь і навичок" [5, с. 22]. Таким чином, прибічники теорії розвивального навчання Л. Занкова говорять про необхідність збалансованого, оптимального співвідношення теоретичних знань і практичних умінь у процесі навчання.

Поділяємо думку Н. Істоміної про те, що ці дві системи не суперечать одна одній і навіть мають ряд спільних аспектів [6, с. 30]. Цю думку розвиває і Н. Чупрікова: "Обидві вони (системи) виходять із необхідності формувати у дітей з перших кроків *основи системного мислення*; обидві виникли як реакція на принципи "поелементного" введення і засвоєння знань, що склалися в початковій школі; обидві відштовхують традиційний шлях руху в навчанні від часткового до загального і протиставляють йому протилежний шлях — від загального до часткового (В. Давидов), від цілого до частин(Л. Занков)" [7, с. 148].

Переконливою вважаємо позицію Н. Чупрікової та І. Якиманської про те, що оптимальне співвідношення інформаційної і розвивальної сторін навчальної діяльності в процесі викладання рідної мови сприятиме розвитку мовлення учнів. Методична система формування лексичної компетентності молодших школярів, що розробляється нами, ґрунтується на оптимальному поєднанні теоретичних і емпіричних способів засвоєння знань, а саме на розвитку творчих мовленнєвих здібностей дітей з опорою на знання алгоритму породження мовлення та на вивчення одиниць мови в єдності їх значення, форми й змісту.

Особливу увагу акцентуємо на номінативних і комунікативних одиницях мови – слові, словосполученні, реченні й тексті. Акценти, як і в програмі Ельконіна-Давидова, робимо на слові як

початковій сходинці формування мовлення. Але, на відміну від названої програми Ельконіна-Давидова, ми акцентуємо увагу і на тексті як продукті процесу породження мовлення.

Отже, аналіз функціонуючих програм, зокрема розвивальних, дає можливість констатувати, що в одній з названих систем (Ельконіна-Давидова) закладено психологічні основи розвивального навчання, а в іншій (Занкова) обґрунтовано дидактичні його умови і принципи. Однак, методичні принципи мовленнєвого розвитку в руслі ідей розвивального навчання та принципи формування лексичної компетентності молодшого школяра досі не знайшли свого цілісного висвітлення. І тому маємо на меті розв'язати цю проблему у власному дослідженні.

Література

1. Давыдов В. В. Виды обобщения в обучении / В. В. Давыдов. – М., 1972. – 424с.
2. Давыдов В. В. Проблемы развивающего обучения. Опыт теоретических и экспериментальных психологических исследований / В. В. Давыдов. – М. : Педагогика, 1986. – 240 с.
3. Давыдов В. В. Психическое развитие в младшем школьном возрасте / В. В. Давыдов – М. : Просвещение, 1963. – 260 с.
4. Занков Л. В. Избранные педагогические труды / Занков Л. В. – М. : Педагогика, 1990. – 424 с.
5. Якиманская И. С. Развивающее обучение / И. С. Якиманская. – М. : Педагогика, 1979. – 144 с.
6. Истомина Н. Б. Развивающее обучение / Н. Б. Истомина // Начальная школа. – 1996. – № 12. – С. 30-34.
7. Чуприкова Н. Умственное развитие и обучение : психологические основы развивающего обучения / Н. Чуприкова. – М. : Столетие, 1995. – 190 с.
8. Програма з української мови. Система розвивального навчання Ельконіна-Давидова 1-4 класи. – Харків: "Незалежний науково-методичний центр", 2012.
9. Старагіна І. Особливості мовленнєвого розвитку дитини в системі розвивального навчання / І. Старагіна, О. Чеснокова // Початкова школа. – 2002. – № 3 – С. 6.
10. Федоренко Л. П. Закономерности усвоения родной речи / Л. П. Федоренко – М. : Просвещение, 1984. – 160 с.

Н. Н. Сиранчук

ФОРМИРОВАНИЕ ЛЕКСИЧЕСКОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ МЛАДШИХ ШКОЛЬНИКОВ В СВЕТЕ КОНЦЕПЦИИ РАЗВИВАЮЩЕГО ОБУЧЕНИЯ

В статье отражены позитивные и негативные аспекты формирования лексической компетентности младших школьников в свете концепции развивающего обучения. Проанализированы современные психолого-педагогические концепции развивающего обучения в начальной школе.

Ключевые слова: лексическая компетентность младшего школьника, психологические основы развивающего обучения, дидактические условия и принципы развивающего обучения, развитие чувства языка.

N. Siranchuk

JUNIOR PUPILS LEXICAL COMPETENCE FORMING IN THE LIGHT OF THE CONCEPT OF DEVELOPING EDUCATION

The article highlights the positive and the negative junior pupils aspects of the lexical competence in the mainstream of the developing education. In the article have been analyzed modern psychology and pedagogical concepts of developing education in the elementary school.

Key words: junior pupils lexical competence, developing education psychological bases, didactic conditions and principles of the developing education, the development of a language sense.